

Universal Declaration of Human Rights - Fulfulde, Nigerian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

NANONDIRAL WINNDEREYANKEEWAL HAKKEEJE AADE

NAATIRKA

E tuugnaadeko wonde keftingal horma kala nedfɔ e nder besngu aadee e hakkeeki potɗi woni dɗaɗɗuudi ndimaagu potal e jam e nder aduna,

E tuugnaade wonde ko baasgol heftinde kam e calogol tottude hakkeeki aade ngaddi barondiral e salaare sanndolin nde e nder aduna e kadihuccande adunam mo aade hebi yamiroore haalde e miijaa de no henanorii ɗum yontii ete kadi yimbe poti jeyde koye mumen ceerta e kulol e baasal sabu aadee yidde d'um,

E tuugnaade wonde ina teenti yo hakkeeki aadee ndeenire yamiroore laawɗinaande mbele aadee waasaa tonngeede e gullitaagol dowrowol so tawii fawaama kalfaandi kiisndi walla waawnere ɓ urtunde,

E tuugnaade ina teenti nde ɓamtatoo ɓiyngu yummaagu hakkunde leyɗeele dimɗ uɗe,

E tuugnaade e nanondiral leyɗeele caaktangal woondoore leyɗeele jowitiide e hakkeeki gadani aadee bayɗi no ndimaagu, teddungal e nder potal rewɓe e worɓe. Leyɗeele ɗee koddirii e daranaade ɓamtaare renndo e ɳiɓgol fannuji nguurndam moyyam,

E tuugnaade e wonde leyɗeele dentude jeytiide ɗee, e ballondiral e fedde leyɗeele dentude jeyde koye mumen pellitii ɳiɓnude horma hakkeeki aade kam e ndimaagu,

E tuugnaade e ɓulngo renndaande ngam tafde hakkeeki aadee kam e ndimaagu, leyɗeele ɗee teentirii nafoore ɓurtunde wonde e pellitgol, ko ndeen batu nguu nanondiri, holliti:

Ngal-ɗoo nanondiral winndere yan keewal jowitiingal e hakkeeki aadee wayi ko no laawol gootol ɳii ngam yettaade leyɗeele mbele yimbe ɓee e renndooji ɗii mbaɗa ɗum e hაკillaaji mum e kala sahaa kadi et e jannginde e nehde mbele ɓamtoo horma hakkeelleji aadee e ndimaagukuule yettaama mbele saree e nder leyɗeele, ciynugol ngol ina foti feeɗde, teskee e yimɓ e fof.

Kuulal gadanal

Innama aadeeki fof poti, ndimɗidi e jibinannde to bannge hakkeeki. Ebe ngoodi miiɗo e hakkilantaagal ete ebe poti huufo ndirde e nder ɓ iynguyummaagu.

Kuulal 2

Gooto kala ina waawi hokkunde hoore mum hakkeeki e ndima guuji kaalaadi e nanondiralngal tawa alaa paltagol nguru, mbaydi, leɳol, ɗemngal, diine, iwdi leydi walla renndo, ɗaɳal, jibinande walla kala ngonka.

E ko fawtii heen hay paltoor gooto woodataa e dow yowitaade e dawrugol, ɳaawoore hakkunde leyɗeele fawaade e nedfɔ ummiɗo leydi walla nedfɔ mo yowitaaki maa woni pawido yamiroore laawɗinaande waawnde wonde fof.

Kuulal 3

Innama aadee kala ina jogii hakke wuurde, e hakke ndimmagu kam e hakke ndeenka e kisal hoore mum.

Kuulal 4

Hay neddfo gooto fotaaani tonngaade e maccungaa gu maccungaagu e njeeygu aadee ko ko harminaa e no waawi si foraade fof.

Kuulal 5

Hay neddfo gooto fotaaani leepteede walla fiyeede piyle jaltude neddfaagu walla koynooje.

Kuulal 6

Neddfo kala ina jogii hakke annditireede neddfaagu mum e kaayitaaji ñaawaadi.

Kuulal 7

Yimbe fof poti e laamu ete poti fotde ndeendka e yeeso laamu. Yimbe fof ina poti fotndeende e reeneede e heedi heedi baawdo yabbude kule ngal nanondiral yimbe fofina poti reeneede e tooñannge tawa alaa paltoor.

Kuulal 8

Neddfo kala ina jogii hakke wullitaade ñaawoore e leydi mum so tawii o gañaama, o tooñaama walla so hakkeji makko njoolaama. diin hakkeji ina ngannde e laamu e ñaawooje.

Kuulal 9

Hay gooto fotaaani nanngede sokee walla yaltinee leydi tawa ko e dow mbaawka e belaafe.

Kuulal 10

Neddfo ina jogii hakke e hedeele e nder potal e sahaa ñaawoore nde yowitaaki, nde wadataa heedi-heeda (jinngataa). ñaawooŋe ßenguurotaako poti ñaawde hakkeji fotdeji neddfo fof ko takkaa haa heɓ ni dɓum ñaawore.

Kuulal 11

1. Kala neddfo tuumaado bonnannde ina foti reweede haa ko fawaa e mum ko annde ina woodi walla alaa tawa ko ñaawoore laadɓinnaande nde suudaaka ñaawi e tawtingol ñaawoŋe luundiife heedbe bannge ñaaweteedo oo.

2. Hay gooto fawetaake bonnannde walla war ngo tawa nde wadatae ndee waawa wonde ko teenɗi e mum e yowitaade e laawol leydi walla laawol hakkunde leydeele. Ko noon ne hay gooto fawetaake sariya baddo huunde tawa nde wafatee ndee o jotondiraani heen.

Kuulal 12

Hay gooto yabbetaake, tooñee e nder nguurndam mum, e nder besngu mum e nder jotondiral mum walla neddfaagu mum lesdinee, naange hay gooto e dowlugol mum potaani ñifeede. Neddfo kala ina jogii hakke reenaneede deɗe teenɗinooji ndimaagumum.

Kuulal 13

1. Neddfo ina jogii hakke yahde dɓo welaa fof e no weliraa fof kam suɓaade hoɗannde mum e nder leydi.

2. Neddfo ina jogii hakke yaltude leydi kala hay so tawii ko ndi makko kam e artude e leydi mum.

Kuulal 14

1. E sahaa kulol, neddfo kala ina jogii hakke yeewde moolaare e dañde leydi moolndi dum e godde dee.
2. Oo hakke noon waawaa fawaade e warde hoore dogo yeewa mooldfo dum, o waawi fawaade tan ko e jamirooje fedde leydeele dentude.

Kuulal 15

1. Neddfo kala ina jogii hakke jeyeede e leydi, woni jogaade ngenndi.
2. Hay gooto waawaa e dow belaafe haddeede jogaade ngenndi walla waylude ngenn di.

Kuulal 16

1. Caggal nde neddfo dañii duubi kelliɗuya so ko o debbo, so ko o gorko faltaa ki leñol, nguru, leydi ono jogi hakke resde maa reseede, o darna fooyre. Ko kambe poti heen hakkeeji jowitiidfi e dewgal so ina humee walla so ina ittee (goorko e dewbo).
2. Dewgal fawii ko e yidde resondireebo dɗifo bee wonaa ina fawee e waawnere.
3. Besngo ko kam woni tergal gadanal e nder rendo besngu inajogii hakke ndeenka immoraade e renndo kam e laamu leydi ndii.

Kuulal 17

1. Kala neddfo walla dental yimb e ina jogii hakke e jeyal leydi.
2. Hay gooto fotaani e amdu e waawde haddeede jeyi mum.

Kuulal 18

Kala neddfo ina jogii hakke ndimaagu miiɗo, hakkilantaagal kam e diine. Oon hakke ina roondii ndimaagu waylude diine kam e ndimaagu tabitinde diine mum walla yi yannde mum kañum gooto walla e wondude e wodɗe. Ngaal tabitinal diine noon ina nona ko dɗuudii e ko feeñi fof tawa ko rewneede e dow jande, walla dewal walla jamirooje diina oo.

Kuulal 19

Neddfo ina jogii hakke e ndimaagu jogaade miiɗo e saaktude miiɗo mum dɗum firti ko joom mum fotaami hulde feeñninde miiɗo mum walla wiɗtude, heɓde kam e sarde miiɗooji e kabavuuji tawa woyaaki keeri hakkunde leydeele e no sardaa fof.

Kuulal 20

1. Neddfo kala ina jogii hakke e ndimaagu waɗɗe batu walla fedde nde wonaa fitina.
2. Hay gooto fotaani waawneede jeyeede e fedde alay sago.

Kuulal 21

1. Neddfo kala ina jogii hakke e jeyeede e terɗe gardiidɗe leydi mum. Tawa ko kañum e hoore mum walla tawa ko waabaade e ɓe yimɓe e cubii ina njood'añii leydi sabu joñeede geɗe mum.
2. Neddfo kala ina jogii hakke ardineede walla joñeede geɗe/golle leydi e dow potal.

3. Muuyaande leydi ndii ko ñibgol kalfaandi laamuuji ñii. Ndiin kalfaandi ñibortoo tan sosde wooteeji cuboo subngo laabngo e leydi kala, tawa cubotoo ño kala ina tottee ndimaagu mum timmungu.

Kuulal 22

Neddo kala e nder renndo ina jogii hakke e ndeen ka renndoyankeewo. ñumko weltaare hakkeji fagguduyankoj e renndoyan heeji e pina yankooji katojinaa ñi e ndimaagu e bamtaare aade e dow tuugnaade e ngonka leydi fof.

Kuulal 23

- 1. Neddo kala ina jogii hakke liggaade e dow potal hujjiaaji liggeey e ndeenka baasgol gollaade.**
- 2. Yimbe fof poti fotde njobdi so tawii be potii liggeey.**
- 3. Kala liggido ina jogii hakke njob di fotndi heen, njondi mbaawndi jogaade mo kanke e besngu makko mbele njogoo ngonka moyya tedduka. Njobdi ina haani timminireede catiide renndoyankooje.**
- 4. Neddo kala liggotoodo ina jogii laawol tafde fedde wullitaare hakkeji liggeey walla yantondirde fedde liggotoobe mum e pedle godde liggotoobe so tawi ede ndenndi ngoy aaji e anniya.**

Kuulal 24

Neddo kala ina jogi hakke e footere walla weltinde bernde num walla wooda ño haa'ñi liggeey mum ete kala liggotoodo ina jogii hakke e footere yob eteende.

Kuulal 25

- 1. Neddo kala ino foti jogaade hakke nguurndam cemordam haa waawaa toppitaade cellal mum, ngonka mum eka besngu mum haa teenji e nguura, kodlei, safaara e gedde renndo; omo jogii hakke e ndeenka so tawii o liggaaki, walla o sellaani ma walla o jodtaa de e doole mum, walla kes joodiido, naywudo walla kala gedde baasooje wallitde nguura ñe pawaaiki e bellanteeje.**
- 2. Jibinaado debbo e sukaaku ina njogii hakke ballal e toppitaagol keeriidi. Sukaabe fof, woni a jibinaabe e nder dewgal walla caggal dewgal poti fotde to bannge ndeenka renndoyankeewo.**

Kuulal 26

- 1. Neddo kala ina jogii hakke jande jande foti wonde ko nde alaa njobdi hay sinna ko to arwaniire e gadanal. Jande sukaabe ina foti wonde alay sago. Jande karallaagal ina foti huɓtidin'ɗe: jande toownde ina foti udditanaade moni kala taw alaa heedi-heeda, tawa ko e baawal mum.**
- 2. Jande foti ko feertinde nedɗankaagal, beyda teddin'ɗe hakkeji innama Aadee, heɓɓe hoore mum. Ina foti waalitde paamondiral, muɓundiral, cehilaagalhakkunde leydeele e kala senngooji leyyi walla diineeji, fawitii heen bamtaare golle dowlajji dentuɗi ngam moyyere ina duumoo.**
- 3. Jibinaabe ina poti subaade hol fannu jande ndokkata sukkaabe mum.**

Kuulal 27

- 1. Neddo kala ina waawi e sago mum jeyeede e bamtugol pinal rennde mum, huutoroo ñeeñe e wallitde bamtaare ganndaliyankeewal e kala bure jaltooje heen.**
- 2. Neddo kala ina jogii hakke ndeenka muuyaade mum to bannge nedɗankaagal e jawɗi tuugniide e bulgno ganndal, coñce, ñeeñal ñe o tafi.**

Kuulal 28

Nedŋo kala ene foti daranaade ñiɓagol hakkeeki innama aadee kam e ndi maagu mum to bannge renndo e nder winndere mbele kuule kaalaade ender ngalɗo nanondiral njetto faandaare toɗɗaande nde.

Kuulal 29

1. Innama aadee ina jogii hujjaaji fayde e renndo ngo ngannduɗaako ɓamtaare huubtidinde nedɗfankaagal makko tan waawi wootde.

2. E nder kuutorogol hakkeeki makko kam e naftorogol ndimaagu makko, moni kala fawaa e mum tan ko ɗooftogol sardiyeeji ngam teenɗin'ɗe keftingol e nehtanagol hakkeeki wodɓe ngam timminde nedɗan kaagalngam geɗe denndaande kam e ngonka moyya kuubtidinɗo ngam ɗaɓje renndo potal.

3. Dii hakkeeki e nguu ndimaagu mbaawa ɗaɓeende e dow luundaare paandaalee muuyaabe dowlaji dentuɗi.

Kuulal 30

Hay kuulal gootal gummingal e ngal ɗo nanondiralɗotaani jaggireede ummii ko e leydi, walla dental keeringal, walla nedɗo keeriido. Hay nedɗo gooto, walla dental walla leydi potaani jogaade golle tawa faandaare mumen ko firtude hakkeeki e ndimaagu kalaadi e nder nanondiral ngal.
